

RINGERIKE KOMMUNE
Postboks 123 Sentrum
3502 HØNEFOSS

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

Sak/dok.: 23/03575-92

19.06.2024

Ark.: 326.12

Oppstart av klagesak 2024/138 - Heiern - Heieren og avleda navn i Ringerike kommune

Statens kartverk gjorde den 20.03.2024 vedtak om skrivemåten *Heiern* for navnet på gnr. 73 i Ringerike kommune. Samme skrivemåte ble vedtatt i en del avleda navn.

Vedtaket ble påklaget av grunneier på bnr. 73/1, Per Elling Heieren, som ønsker skrivemåten *Heieren*.

Når det er reist klagesak, skal saken gjennomføres på samme måte som den første runden i saken, jf. § 12 femte ledd i lov om stadnamn.

Kartverket sender med dette saken på lokal høring i kommunen, jf. § 8 i lov om stadnamn. Saken gjelder følgende navn:

	Skrivemåter		
1	Heiern/ Heieren	gard, gnr. 73	<p><u>Uttale:</u> <i>heiaærη</i> er dokumentert i en rekke kilder fra Norske Gaardnavne 1909 fram til i dag. (<i>η</i> markerer at lydene har «smeltet sammen», som i <i>Arne, barn</i>.) Ifølge Per Elling Heieren er uttalen <i>Heieren</i>.</p> <p><u>Skriftradisjon:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Heieren</i> rektangelmåling 1827, <i>Hejern</i> rektangelkart 1872–1940. <i>Heieren</i> økonomisk kart 1966, N50 1952. <i>Heiern</i> N50 fra 1969 til 2007. • <i>Heieren (Heider)</i> matr. 1838 og <i>Heieren</i> matr. 1886 fram til saken startet. • Grunneier har lagt fram en lang rekke dokumenter på skrivemåten <i>Heieren</i>, fra bygdebok, pantebrev, skjøter mm. • Lokallitteraturen bruker begge skrivemåter, f.eks. <i>Heiern</i> (<i>Ringerike</i> nr. 54, 1982, s. 19; <i>Dalen vår</i> nr. 22, 1999, s. 32) og <i>Heieren</i> (<i>Dalen vår</i> nr. 6, 1995, s. 35; <i>Ringerike</i> nr. 95, 2023, s. 103).
2	Heiern/ Heieren	bruk, bnr. 73/1	Se nr. 1.

3	Vesleheiern/ Vesleheieren/ Lille Heieren	bruk, bnr. 57/2	<u>Uttale:</u> <i>vesjeheieræn</i> er oppgitt i herredsregisteret i 1952 som uttale for 73/6. (Denne eiendom er utgått, se vedtaksbrevet.) Språkrådet har fått oppgitt uttalene <i>Lille Heieren</i> og <i>Vesleheieren</i> av to informanter i 2022. <u>Skrifttradisjon:</u> <i>Heieren lille</i> i matr. 1904 og 1950. Ringerikske slekter bd. 3, 1935 skriver <i>Lille Heieren</i>
4	Vesleheieren/ Vesleheieren/ Lille Heieren	bruk, bnr. 73/7	<u>Uttale:</u> Se nr. 3 <u>Skrifttradisjon:</u> <i>Lille-Heieren</i> matr. 1838, <i>Heieren lille</i> matr. 1886, 1905, 1950.
5	Heieren mølle/ Heiernmølla	bruk, bnr. 73/12	<u>Uttale:</u> Språkrådet har fått inn to uttaleopplysninger i 2022. En skriver at lokal uttale er <i>Heiernmølla</i> , en annen at <i>Heieren mølle</i> brukes om den gamle møllebygningen, mens kraftverket uttales <i>Heierfossen</i> kraftverk. <u>Skrifttradisjon:</u> <i>Heieren mølle</i> matr. 1950. <i>Heiernmølla</i> er nevnt i <i>Dalen vår</i> fra 2000 og 2015.
6	Heierfossen/ Heiernfossen/ Heierenfossen	foss	<u>Uttale:</u> <i>hæi`ærfåss</i> i <i>Utsyn over målet i Norderhov</i> , 1926. Språkrådet har fått oppgitt uttalene <i>Heiernfossen</i> og <i>Heierfossen</i> i 2022. <u>Skrifttradisjon:</u> Lokallitteraturen bruker begge skrivemåtene: <i>Heiernfossen</i> er brukt f.eks. i <i>Dalen vår</i> 2001 og 2015 og <i>Heierfossen</i> i <i>Ringerike</i> 1997 og <i>Hringariki</i> 2022, s. 39. Her ønsker Kartverket opplysninger om uttalen er <i>Heierfossen</i> eller <i>Heiernfossen</i> .
7	Heierenfossen kraftverk	bruk, bnr. 73/19	Saken gjelder bruksnavnet i matrikkelen. Eieren velger navn på kraftverket
8	Heieråsen/ Heiernåsen		<u>Uttale:</u> <i>hei`arås'n</i> er registrert i herredsregisteret i 1942. En av Språkrådets informanter sier at <i>Heieråsen</i> fremdeles blir brukt i dag. Den andre oppgir <i>Heiernåsen</i> , men er usikker. <u>Skrifttradisjon:</u> <i>Heire-aas</i> rektangelmåling 1827, <i>Hejreaas</i> rektangelkart 1872, <i>Heieraasen</i> gradteigskart 1919, N50 1952, <i>Heieråsen</i> N50 1969 - 2007. Her ønsker Kartverket opplysninger om uttalen er <i>Heieråsen</i> eller <i>Heiernåsen</i> .

Matr. = matrikkelen

N50 = Norge 1:50 000 (M711)

Kommunen er vedtaksmyndighet for vegnavnet *Heiernveien*. Skrivemåten av vegnavnet skal rette seg etter det endelige vedtaket for primærnavnet.

Lokal høring

Kartverket har vedtaksrett for skrivemåten av bl.a. naturnavn og nedarva gards- og bruksnavn. Før vi gjør vedtak, har kommunen rett til å uttale seg. Eiere og festere har rett til å uttale seg om gardsnavn og

bruksnavn, og lokale organisasjoner har rett til å uttale seg om skrivemåten av navn som de har særlig tilknytning til. **Saker som gjelder bruksnavn, skal eierne få tilsendt direkte fra kommunen.** Det går fram av lista ovenfor hvilke bruk dette gjelder.

Ifølge loven skal skrivemåten fastsettes med utgangspunkt i den nedarva, lokale uttalen av navnet. Derfor ber vi om at alle som uttaler seg, opplyser hva som er den lokale dialektuttalen. Dersom navnet blir uttalt på ulike måter, ber vi om å få opplyst de forskjellige uttaleformene. I denne saken er det spesielt interessant å få opplysninger om sammensatte navn.

Tolkning av navnet

Norske Gaardnavne med at navnet er sammensatt av norrønt *heiðr* f. 'hei' + endelsen *erni* n, på samme måte som *Ullern*, *Stavern*. I dag kan slutten av navnet oppfattes som bestemt artikkel, ettersom uttalen er den samme som *maleren*, *snekkeren*. Dessuten er navneleddet *erni* ukjent i dag.

Primærnavnet tolkes på to ulike måter i dag, *hei + ern* eller *heier + en*. Uttalen er den samme. I sammensatte navn vil det derimot bli en forskjell i uttalen. Bestemt artikkel vil normalt falle bort i sammensetninger. Det ser vi i *Heierfossen* og *Heieråsen*. Når *-ern* oppfattes som en del av navnet, får vi derimot former som *Heiernmølla*, *Heiernfossen* og *Heiernåsen*.

Kartverket er derfor spesielt interessert i å få opplysninger om hva som er lokal uttale av de sammensatte navna i denne saken.

Normeringsprinsipp

I tillegg til å ta utgangspunkt i den nedarva, lokale uttalen, skal en som hovedregel følge gjeldende rettskrivingsprinsipp ved normering av stedsnavn, jf. § 4 første ledd i lov om stadnamn. Skrivemåten skal være praktisk og ikke skygge for meningsinnholdet i navnet.

Skrivemåten av primærnavnet vil normalt være retningsgivende for skrivemåten av det samme navnet i andre funksjoner, f.eks. for adressenavn som er like eller avledet av navnet, jf. § 4 tredje ledd i loven. Det gjelder også adressenavn, der kommunen har vedtaksmyndighet.

Bruksnavn

Vedtak om skrivemåten av gardsnavn skal som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten av bruksnavn som er identisk med gardsnavnet, eller der gardsnavnet inngår som en del av bruksnavnet, jf. § 4 første ledd i loven. Etter § 5 tredje ledd i lov om stadnamn har eieren likevel rett til å fastsette en annen skrivemåte av navn på eget bruk, dersom han kan dokumentere at skrivemåten har vært i offentlig bruk som bruksnavn, f.eks. på offentlig kart, i matrikkelen, skjøte. I så fall må eieren sende krav om det til Kartverket. Kartverket er formelt vedtaksorgan også for skrivemåten av bruksnavn fastsatt av eieren.

Videre saksgang

Kommunen har ansvaret for å kunngjøre at klagesaken er reist, f.eks. med notis i en lokalavis og på nettsidene sine. Kommunen har også ansvaret for å innhente og samordne de lokale høringsuttalelsene. De skal sendes til *Språkrådet*, Postboks 1573 Vika, 0118 Oslo (post@sprakradet.no), med kopi til Kartverket. Språkrådet vil så gi endelig tilråding til Kartverket. Ordinær høringsfrist for kommunen er to måneder fra de mottar dette brevet.

Dersom klageren ikke får medhold i klagesaken, sender Kartverket saken videre til Klagenemnda for stedsnavnsaker for endelig avgjørelse. Hørings svar som er kommet inn tidligere, vil følge saken og trengs ikke sendes inn på nytt.

For opplysninger om saksgang, kontakt Kartverket på telefon 32 11 80 00. For navnefaglige spørsmål, kontakt Språkrådet på telefon 22 54 19 50.

Med vennlig hilsen

Helge Dønvold
seksjonssjef

Berit Sandnes
stedsnavnansvarlig

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Vedlegg: Vedtaksbrev datert 20.03.2024
Klage fra Per Elling Heieren, datert 30.4.2024

Kopi: Per Elling Heieren
Språkrådet

RINGERIKE KOMMUNE
Postboks 123 Sentrum
3502 HØNEFOSS

Deres ref.:

Vår ref.:

Sak/dok.:

Ark.:

07/01210-407

326.12

Dato:

20.03.2024

Vedtak i navnesak 2022/193 – Heieren/Heiern med flere i Ringerike kommune

Statens kartverk har i dag gjort vedtak om skrivemåten av flere stedsnavn i Ringerike kommune slik det fremgår av den vedlagte listen.

Vedtaket er gjort med hjemmel i § 7 tredje ledd i lov om stadnamn.

Bakgrunn

Navnesaken ble reist av Kartverket i sammenheng med en feilmelding fra Per Elling Heieren datert 11.06.2021. Gårdsnavnet *Heieren/Heiern* er brukt som ledd i et adressenavn, og navnet hadde flere godkjente skrivemåter i Sentralt stedsnavnregister (SSR). Navnesaken ble reist for å fastsette rett skrivemåte for offentlig bruk.

Kartverket sendte saken til uttalelse og kunngjøring i Ringerike kommune i brev datert 04.05.2022, i tråd med § 8 i loven. I brev datert 01.07.2022 har kommunen sendt de lokale uttalelsene til Språkrådet. Språkrådet ga tilråding i saken i brev datert 15.11.2022.

Rettslig grunnlag

Når skrivemåten av et stedsnavn skal fastsettes for offentlig bruk, er hovedregelen at det skal tas utgangspunkt i den nedarvede lokale uttalen av navnet. Skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivningsprinsipper for norsk, jf. § 4 første ledd i loven. Skrivemåten skal være praktisk og ikke skygge for meningsinnholdet i navnet, jf. § 1 første ledd.

I utfyllende reglar om skrivemåten av norske stadnamn er det mer detaljerte bestemmelser om hvordan stedsnavn skal normeres.

I tillegg må det tas hensyn til normeringspraksisen i området og skrifttradisjonen for navnet saken gjelder, og hva som er registrert i SSR fra før. Lokale ønsker fra dem som har uttalerett, skal også spille inn. Det skal legges særlig vekt på ønsket til eieren når saken gjelder bruksnavn, og skrivemåten som eieren ønsker, ligger innenfor regelverket.

Skrivemåten av slektsnavn skal ikke påvirke skrivemåten av stedsnavn. Vedtak som gjelder skrivemåten av stedsnavn, får heller ikke følge for skrivemåten av slektsnavn.

Kunngjøring

Kommunen skal sørge for at vedtaket gjøres kjent for de partene i kommunen som har klagerett etter § 12 første ledd i loven, og som ikke er adressater i dette brevet, jf. § 9 i forskrift om stadnamn. Kommunen

oppfordres også til å informere innbyggerne i kommunen, f.eks. med notis i en lokalavis og på nettsidene sine.

Når vedtaket gjelder skrivemåten av bruksnavn, skal kommunen sende melding om vedtaket direkte til eierne av bruket.

Bruksnavn

Vedtaket om skrivemåten av gårdsnavn skal som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten av bruksnavn som er identiske med gårdsnavnet, eller der gårdsnavnet inngår som en del av bruksnavnet. Men etter § 5 tredje ledd i lov om stadnamn har eieren rett til å fastsette en annen skrivemåte av navn på eget bruk enn den som følger av § 4 første ledd i loven. Forutsetningen er at hen kan dokumentere at skrivemåten har vært i offentlig bruk som bruksnavn (på offentlig kart, på skilt, i matrikkelen, skjøte e.l.). I så fall må eieren sende krav om det til Kartverket og legge ved slik dokumentasjon. Klageretten for navnet i andre funksjoner, f.eks. gårdsnavnet, faller da bort. Kartverket er formelt vedtaksorgan også for skrivemåten av bruksnavn fastsatt av eieren.

Bruk av vedtatte skrivemåter

Vi vil minne om reglene i stedsnavnloven om plikt til å bruke vedtatte skrivemåter, jf. § 11, spesielt første setning, som har denne ordlyden: «Når skrivemåten av eit stadnamn er fastsett etter denne lova og ført inn i stadnamnregisteret, skal han brukast av eige tiltak av dei som er nemnde i § 1 tredje ledd.» Det vil si organer for stat, fylkeskommune og kommune samt selskaper som det offentlige eier fullt ut.

Vi presiserer at lov om stadnamn regulerer *offentlig* bruk av stedsnavn. Privatpersoner og bedrifter som ikke er heleide av det offentlige, er derfor ikke pålagt å følge vedtatte skrivemåter.

Når det samme navnet er brukt om ulike navneobjekter på samme sted, skal skrivemåten i primærfunksjonen som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten i de andre funksjonene. Dersom dette vedtaket blir stående uten at det blir påklagd, legger vi derfor til grunn at kommunen vedtar samme skrivemåten i ev. adressenavn og adressetilleggsnavn der navnet blir brukt.

Når det er gjort vedtak om adressenavn og adressetilleggsnavn, skal den vedtatte skrivemåten legges inn i matrikkelen, og adressenavn i SSR vil bli oppdatert fra matrikkelen. Vedtak om adressenavn skal fortsatt sendes til bl.a. Kartverket, jf. § 9 fjerde ledd i forskrift om stadnamn.

Kartverket fører den vedtatte skrivemåten av bruksnavn i SSR, og skrivemåten hentes inn i matrikkelen derifra.

Klage

Vedtaket om skrivemåten kan etter § 12 i lov om stadnamn påklages av dem som etter § 6 bokstav a til c har rett til å ta opp saker om skrivemåten av stedsnavn. Klagefristen er tre uker fra meldingen om vedtaket er kommet frem til mottaker, jf. § 9 i forskrift om stadnamn. Dersom meldingen skjer med offentlig kunngjøring, starter klagefristen fra den dagen vedtaket blir kunngjort første gang. De som har klagerett, har rett til å se saksdokumentene, som er arkivert hos vedtaksorganet. Det er anledning til å søke om utsatt iverksetting av vedtaket til klagefristen er ute eller klagen er avgjort.

En eventuell klage skal sendes til Kartverket med kopi til kommunen. Klagen skal grunngis, og grunngivningen må behandle alle navn eller navneledd klagen gjelder.

Når man tar opp en klagesak, gjelder de samme saksbehandlingsreglene som for navnesaker ellers. Dersom vedtaket blir opprettholdt, sender Kartverket saken videre til klagenemnda for stedsnavnsaker, som er oppnevnt av Kulturdepartementet.

Vennlig hilsen

Helge Dønvold
seksjonssjef

Åsmund Christenson
saksbehandler

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Lenker: [Lov om stadnamn](#)
[Forskrift om stadnamn](#)
[Utfyllande reglar om skrivemåten av norske stadnamn](#)

Kopi: SPRÅKRÅDET
Per Elling Heieren

Vedlegg: Navneliste
Tilråding fra Språkrådet

Per Elling Heieren
Sætraveien 34
3518 Hønefoss

30.April, 2024

KARTVERKET
epost: post@kartverket.no
Kartverksveien 21
Hønefoss

Klage på vedtak navnsak 2022/193 – Heieren/Heiern

Henviser til vedtak på navnsak 2022/193 datert 20.03.2024, saksnummer 07/01210-407. Vi ønsker herved å påklage følgende i vedtaket:

Løpenr 1	<p>I saksopplysningene under Nr.1 Gård(73) fra Språkrådet blir skrivemåten HEIEREN i hovedsak understøttet. Selv om begge skrivemåter blir grundig utgreiet på side 3 og 4 i tilrådingen fra Språkrådet, blir det ikke med overvekt antydnet at den ene skrivemåten er mer riktig enn den andre.</p> <p>Her forstår vi ikke hvordan tilrådingen fra Språkrådet blir Heiern istedenfor Heieren. Språkrådet skriver at det er en nokså sterk skrifttradisjon for HEIEREN, og at det også er vanlig skrivemåte av de likelydene navnene andre steder. De skriver videre at når det i tillegg er liten tvil om opphavet og når omtolkning til bestemt form eventuelt har funnet sted, virker det rimlig nok å følge det lokale ønsket om skrivemåten HEIEREN. Ref. Språkrådets tilrådningsdokument avsnitt 7 side 4. Kommunen skriver i tillegg at det er fremlagt god dokumentasjon for bruken av skrivemåten HEIEREN. I tillegg skriver Språkrådet at med tilsvarende navn andre steder også skrives HEIEREN og at dette også er en tradisjon for her, så kan det dermed være aktuelt å gjøre unntak fra hovedregelen om å følge uttalen og akseptere skrivemåten HEIEREN i dette tilfellet. Med bakgrunn i dette bestrider vi vedtaket i Løpenr.1.</p> <p>I vurderingen fra Kartverket skrives det at "både Heieren og Heiern samsvarer med den nedarvede lokalen uttalen, for den siste e-en i Heieren vil forsvinne i uttalen". Vi mener dette ikke er tilfelle, hvis dette skulle være tilfelle skulle denne regelen også skape presidens for tilsvarende steder med samme navn i vår kommune og andre steder.</p> <p>I vedtaksbrevet fra Kartverket er det skrevet at det rettslige grunnlaget for vedtaket baserer seg på §4 første ledd. Det ser ut til at saksbehandler ikke har vektlagt §4 andre ledd som sier "Har skrivemåten vore lenge i bruk, og er vel kjend og innarbeidd, kan ein fråvike gjeldane rettskriving og rettskrivingsprinsipp."</p> <p>Vi vil argumentere for at gårdsnavnet HEIEREN er innarbeidet med referanse til tidligere vedlagt liste hvor skrivemåten HEIEREN er oppført med kildehenvisninger. Det kan legges til at skrivemåten HEIEREN også er benyttet i folketellingen fra 1910. Vi vil også vektlegge at samtlige gjenlevende familiemedlemmer benytter skrivemåte og uttale Heieren. Alle tidligere generasjoner i vår slekt har hatt tydelig fokus på videreføring av den nedarvede korrekte uttalen og skrivemåten Heieren.</p>
----------	--

	<p>Dette er også i tråd med definisjonen på “nedarvet lokal uttale” på Språkrådes nettside.</p> <p>Angående uttalen av navnet, har nok dette blitt påvirket av et veiskilt satt opp ved nedkjøringen til lokal badeplass for noen år tilbake hvor vegnavnet “Heiernveien” er benyttet (Språkrådet skriver i pkt 6 at skrivemåten Heiernveien bygger på at gårdsnavnet er skrevet “Heiern”. At offentlig forvaltning valgte for noen år tilbake å benytte skrivemåten “Heiern” som gårdsnavn og bruksnavn uten at berørte parter ble informert eller involvert, og at denne innføringen nå blir benyttet som argument for å videreføre f.eks vegnavnet Heiernveien. Dette er en form for sirkulær argumentasjon som tilsynelatende er gjentakende i tilrådning og vedtak. Det kan i denne forbindelse også nevnes at adressen tidligere var Heieren Gård.</p> <p>I vedtaket fra Kartverket, Løpenr.1, under “Skriftradisjon” blir tre skriveformer framlagt med referanser, hvor skrivemåten Heieren og Heiern blir henvist til med 8 referanser hver. Det hersker vel liten tvil om at HEIEREN som skriftradisjon er i flertall. Dette med bakgrunn i tidligere vedlagt liste hvor disse er listet med referanser, og hvor brorparten av oppføringene er offentlig tilgjengelige. Denne listen blir kun nevnt under “Høringsvar”. Denne fremstillingen under “skriftradisjon” vil da kunne gi en urettmessig tilbøyelighet mot en side av saken og således påvike tilrådingen.</p> <p>I tillegg kan det vel hevdes at spesielt skjøter samt tinglyste dokumenter, men også historiske verk som Ringerike Slekt og Norske Gårdsbruk mf. bør i større grad vektlegges som rettmessig skrivemåte. Dette for å beholde historisk integritet.</p>
Løpenr 2	I Løpenummer 2 henvises det til at skriftradisjonen er HEIEREN, men samtidig vises det til løpenr 1 med konklusjon Heiern. Vi viser da til samme begrunnelse som i løpenr 1. Altså skrivemåte Heieren. Språkrådet viser også her til navn nr 1.
Løpenr 3 og 4	I tillegg til begrunnelse fra løpenr 1 viser vi også til “Ringerikes slekter bind 3”, side 188 andre avsnitt: Lille Heieren og “stedfestet” ved Lille Heierenfoss.
Løpenr 5	Henviser til svar i Løpenr. 1 og 7.
Løpenr 6	En noe tynn begrunnelse fra Språkrådet som skriver at de følger det som virker å være lokal uttale. Her virker tydelig begrunnelse å komme som følge av tilråding på de foregående punktene.
Løpenr 7	Det er naturlig å tro at både skrivemåten Lille Heierenfoss ved Lille Heieren (ref løpenr 3&4) og Heierenfossen har samme navnopphav. Det tyder da på at Heierenfossen Kraftverk blir da korrekt skrivemåte. Navnmonumentet oppsatt av daværende eier og bygger viser rådende skrivemåte (Heierenfossen Kraftverk). Det er derfor ukorrekt at det ikke eksisterer en skriftradisjon.
Løpenr 9	I følge Nr 6 i tilrådingen fra Språkrådet henviser til sin tilråding I Nr.1. hvor vi bestrider tilråding og vedtak, se Løpenr.1 i denne klagen.

Slike navnsaker som er geografisk i nær tilknytning til kartverket, kan det tenkes at vedtakene bør behandles av en ikke lokal avdeling, for å ivareta en mer nøytral og korrekt behandling? Spesielt i saker som denne hvor samme stedsnavn/gårdsnavn er å finne flere steder lokalt.

Vennlig hilsen
Per Elling Heieren

Kopi: Ringerike Kommune